



DOI 10.37491/UNZ.88.1
УДК 342.5 (477)



**Зоряна КІСІЛЬ¹,
Роман-Володимир КІСІЛЬ²**

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність розвідки полягає в тому, що наявна проблема запобігання корупції є не лише національною проблемою, а й всесвітньою проблемою в цілому. Метою статті є дослідження міжнародного досвіду превенції корупційним деліктам з метою імплементації його у вітчизняне законодавство. Методологічним підґрунтям дослідження є система методів та прийомів наукового пізнання, а саме: системний аналіз, компаративістсько-імплементаційний метод, статистичний метод, ретроспективний метод. Здійснено системний розгляд міжнародних концепцій запобігання корупційним деліктам. Зазначено, що в умовах наявних глобалізаційних процесів, котрі мають місце в сучасному соціумі, вкрай важливого значення набуває потреба в імплементації позитивного зарубіжного досвіду в систему чинного законодавства України. Здійснено ґрунтовний аналіз низки заходів провідних держав, котрі покликані превентувати корупційні правопорушення. Позиціоновано позитивний досвід держав, у котрих є найнижчий рівень корупції із зазначенням шляхів досягнення ними такого результату. Проаналізовано антикорупційні стратегії таких країн, як: Сінгапур, Нідерланди, Бельгія, Ізраїль, США, Словаччина, Німеччина, Польща. Звернено увагу на тому,

¹ докторка юридичних наук, професорка, заступниця директорки Інституту управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, zorianakisil@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-1405-4547>.

² кандидат юридичних наук, адвокат, Національна спілка адвокатів України (м. Київ), roman-kisil@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2276-5250>.



що в державах, у котрих є низький рівень корупції, в моделях запобігання корупції репресивні заходи поєднуються із комплексним усуненням детермінант корупційних правопорушень. Зазначено, що новітня стратегія запобігання корупції повсякчас вимагає розбудови активного співробітництва державних органів, органів правоохорони та громадянського суспільства в частині превенції та протидії корупційним деліктам. Водночас важливою детермінантою запобігання корупційним деліктам, є зростання громадянської свідомості. Акцентовано увагу на тому, що корупційні правопорушення є вкрай небезпечним феноменом, котрий, на жаль, є притаманним усім державам сучасного світу. Зазначено, що низка зарубіжних держав домоглася створити сучасний дієвий алгоритм запобігання та протидії корупційним правопорушенням. Враховуючи європейський вибір України, є нагальна потреба у створенні та реалізації нової антикорупційної політики із врахуванням позитивних аспектів наявного міжнародного досвіду.

Ключові слова: концепція, міжнародний досвід, імплементація, чинне національне законодавство, корупційні правопорушення.

Вступ

За умов проєвропейської траєкторії розвитку, світових глобалізаційних процесів і збереження найкращих національних усталених правових традицій природним є питання щодо наявності в чинному національному законодавстві [1] міжнародно-правових стандартів щодо юридичної відповідальності за корупційні делікти. Нині серед науковців повсякчас має місце дискусія, котра стосується здебільшого міжнародних стандартів кримінальної відповідальності за корупційні делікти. Коли має місце диспут щодо стандартів відповідальності, мова повинна йти й про адміністративну відповідальність за дії чи бездіяльність, які є пов'язаними з корупцією. Перш за все, це трактується спільним як історичним, так і правовим розвитком зазначених феноменів і, певно, досконалістю норм адміністративного права.

Серед науковців, котрі займалися проблематикою дослідження корупційних деліктів, удосконалення вітчизняного законодавства, поміж яких есенційними є наукові праці багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема: S. Abdallah, L. Balázs, M. Cebrian, A. Chvaliuk, O. Dragan, J. Fowler, K. János, W. Johannes, O. Karagodin, O. Kurchin, B. Leveck, I. Rahwan, A. Rutherford, R. Sayed, Y. Taha, G. Yermakova та ін.

Так, S. Abdallah, R. Sayed, I. Rahwan, B. Leveck, M. Cebrian, A. Rutherford, J. Fowler [2] зазначають, що нині в суспільстві існують дебати щодо того, як краще запобігати негативному феномену корупції. У своїй науковій розвідці розглянуто вплив корупції на еволюцію співпраці та покарання та презентували модель, котра відображає еволюційне обґрунтування того, чому надання суспільних благ рідко процвітає у країнах, ко-



трі покладаються лише на сильні централізовані інституції. Автори виснували, що участь громадян у процесах запобігання корупції є фундаментальною необхідністю для охорони громадських благ [2].

W. Johannes, Y. Taha, L. Balázs, K. János [3] цілком слушно зазначають, що «... корупція є соціальною чумою, коли прибутки отримують невеликі групи, а витрати на неї несе кожен». Автори зазначають, що «... значні розбіжності в її рівні поміж країнами та усередині їх свідчать про взаємозв'язок поміж соціальною структурою та поширеністю корупції». На думку авторів, «... корупція є взаємопов'язаною із такими соціальними аспектами суспільства, як сегрегація, міжособистісна довіра, громадянська свідомість та залучення громади, позаяк корупція є колективним результатом спільноти, сформованої взаємодією між людьми» [3].

Досліджуючи психологічні аспекти корупції в державному управлінні, O. Dragan, G. Yermakova, A. Chvaliuk, O. Kurchin, O. Karagodin [4] слушно зазначають, що «... амбіції державних службовців швидко розбагатити, їх низька самооцінка, психологічна залежність, сприйнятий у суспільстві імідж, почуття безкарності є основними психологічними аспектами, котрі штовхають людей до корупції». Автори вважають, що «... власне почуття безкарності слід вважати основним фактором впливу, що стимулює саме дії державних службовців» [4].

M. Bader, O. Huss, A. Meleshevych, O. Nesterenko [5] вважають, що фактори, котрі пов'язані з успіхом у антикорупційній діяльності, «... поділяються на три великі категорії: фактори навколишнього середовища, стратегії адвокації організацій громадянського суспільства та їх організаційні характеристики». На думку авторів, «... усі антикорупційні ініціативи вступають у протиріччя з двома ключовими дилемами — недостатній потенціал у плані фінансових та людських ресурсів і відсутність надійної бази підтримки». Автори виснують, що найефективнішими є ті організації, котрі спроможні вирішити одну із цих дилем, а також вважають, що політична воля місцевої влади є важливим фактором антикорупційної діяльності. Слушною є позиція авторів щодо потреби імплементації міжнародного досвіду в частині «... передачі знань і навичок від антикорупційних організацій з більшим потенціалом до організацій з меншим потенціалом» [5].

Наукові дослідження власне цих науковців сприятимуть імплементації міжнародного досвіду запобігання корупційним деліктам як вектору створення національної антикорупційної стратегії в Україні.

Незважаючи на те, що нині є значна низка наукових розвідок із означеної проблематики, відсутність інтегративного дослідження значно зменшує практичну цінність концептуальних засад у розбудові дієвої антикорупційної системи адміністративно-правової операціоналізації виявів корупційних деліктів у діяльності державних службовців.

Процес реструктуризації чинного антикорупційного законодавства повинен базуватися на плеяді організаційних, функціональних й правових заходів, котрі в сукупності складатимуть чималий вплив у керунку стабілізації законності й мінізуванні корупційних деліктів у системі державного



управління, слугуватимуть подальшому розвитку України як соціальної та правової держави.

Метою статті є здійснення загального аналізу наявного міжнародного досвіду превенції корупційним деліктам та імплементації його до чинного вітчизняного законодавства. Автори плекає надію, що його наукова розвідка буде антикорупційним дороговказом та інструментарієм у напрямку мінімізації корупційних деліктів в Україні.

1. Аналіз результатів опитування Міжнародних організацій «Євробарометр», «Transparency International», «Corruption Perception Index», «Open Budget Survey»

Аналізуючи міжнародний досвід запобігання корупційним деліктам, можна висувати про те, що їхні вияви є тими детермінантами, котрі створюють достеменну загрозу демократії та безпеці країнам світу, чинять негативний вплив на всі сегменти суспільного життя. За наявності масштабних корупційних виявів, на нашу думку, слід акцентувати увагу на усуненні причин, а не на запобіганні та протидії конкретним виявам.

Грунтовний аналіз наукового доробку учених-адміністративістів надає можливість зробити висновок, що:

1) у правових системах зарубіжних країн у законодавстві не застосовується термін «боротьба» — суб'єкти законодавчої ініціативи закладають у нормативно-правових актах лише принципи превенції деліктів, котрі притаманні лише певній сфері діяльності;

2) серед домінантних причин розроблення та реалізації ефективного алгоритму превенції корупційним деліктам позиціонується налагоджений механізм міждержавної взаємодії та взаємодії органів правоохорони не лише на регіональному рівні, але й міжнародному;

3) активна участь у запобіганні корупційних деліктів низки міжнародних установ, а саме: ООН, Інтерпол, Світовий банк, Рада Європи, Міжнародний валютний фонд.

Водночас слід відзначити, що дискурсивний доктринально-правовий зріз корупційної дилеми конформізується із показниками, здійсненими Всесвітнім банком, свідчить про те, що під час реалізації значних реформ та конституційних трансформацій значно зростають можливості до протиправної діяльності та корупційних деліктів. Окрім того, в ЗМІ повсякчас позиціонуються факти наявних конфліктів інтересів, котрі мають місце унаслідок послуговування державними посадами для отримання неправомірної вигоди в таких масштабах, що спричиняє значну соціальну проблему. Зазначений факт є визначальною детермінантою для продукування негативного сприйняття соціумом діяльності представників влади, як такої, котра є спрямованою лише на отримання особистого або групового зиску.

У 2021 році Євробарометром ЄС було здійснено спеціалізовану наукову розвідку в частині позиціонування рівня корупційних деліктів. 67 % опитаних респондентів зазначили, що корупція є одним зі складників ділової культури у їхніх державах. 47 % респондентів, котрі проживають у ЄС, зазначають, що впродовж останніх трьох років рівень корупції значно



зріс. Поміж лідерів держав ЄС, у яких значний рівень корупції, є Словенія (74 %), Кіпр (73 %), Румунія (67 %), Португалія (68 %). Так, на думку більшості європейців, корупція є в усіх царинах із надання державних послуг. На думку 57 % опитаних, корупція превалює серед політичних діячів національного щабля. Третина європейців зазначає про домінування корупції в системі охорони здоров'я (48 %), серед інспекторів контролюючих підрозділів (35 %), органів правоохорони (34 %), посадовців, котрі уповноважені надавати ліцензії та дозволи (32 %), співробітників у сфері юриспунденції, суду та митниці (41 %) [6].

Із 32 балів зі 100 можливих одержала Україна в *Corruption Perception Index* (Індексі сприйняття корупції) у 2021 році. Показник України понизився на 1 бал, і нині наша держава посідає 122 місце поміж 180 країнами СРІ [7].

За статистикою Міжнародної організації «*Transparency International*» [8], країни, котрі є у першій десятці за рейтингами ефективних заходів запобігання корупції, розробили та запровадили в практичну площину дієвий механізм запобігання корупції. До цих держав (за порядком зростання рейтингу) слушно віднести Данію, Фінляндію, Швецію, Нову Зеландію, Канаду, Нідерланди, Норвегію, Австралію, Сінгапур, Люксембург, Швейцарію, Ірландію, Німеччину, Великобританію, Ізраїль, США, Австрію.

Відповідно до даних *Open Budget Survey 2021 Ukraine*, значно зріс показник громадської участі (із 33 балів у 2019 році до 39 балів у 2021 році), котрий нині у 2,78 раза перебільшує всесвітній показник (14 балів) і є найліпшим поміж країн регіону, котрі є включеними до зазначеного рейтингу [9].

Слушною є думка науковців щодо імплементації позитивного міжнародного досвіду в частині запобігання корупції, позаяк в Україні, на жаль, нині відсутній дієвий механізм запобігання та протидії цьому негативному феномену.

2. Міжнародний досвід запобігання корупції

Систематизацію міжнародного досвіду в частині запобігання корупції, на нашу думку, слушно розпочати із ефективної антикорупційної моделі, запровадженої у Сінгапурі. Прогрес цієї держави в частині динамічного розвитку відслідковується в усіх аспектах (соціальному, політичному, економічному розвитку) та набув якостей сталої геометричної прогресії впродовж короткого проміжку часу — орієнтовно 35–40 років. Виникає слушне питання: що було квінтесенцією такого форсованого прогресу. Прем'єр-міністр Сінгапуру Лі Куан Ю зазначав: «... перший уряд країни у протистоянні корупції зіштовхнувся з декількома проблемами. Закон, що був покликаний регулювати процес боротьби з корупцією, був абсолютно неефективним через недовість антикорупційних заходів. Значна кількість корупційних правопорушень не охоплювались предметом його правового регулювання, а працівники правозастосовних органів не були наділені достатніми повноваженнями для провадження ефективної діяльності. Окрім



цього, складність протидії корупції зумовлювалась і тим фактом, що значна кількість вищих посадових осіб була уже де-факто залучена в корупційну діяльність [10, с. 267].

Домінантним чинником успіху антикорупційної програми Сінгапуру була реалізація комплексного адміністративного реформування, в контексті якої грошове утримання державних службовців було збільшено вдвістяттеро. Лі Куан Ю вважав, що державним службовцям необхідно виплачувати максимальну заробітну плату, позаяк вони є уособленням чесною та справедливою влади. Неналежний рівень фінансування їхньої професійної діяльності може зумовити до генерування в їхній свідомості схильності до залучення корупційних схем [10].

Так, з метою запобігання корупційним деліктам, у Нідерландах запроваджено та реалізуються такі процедурні та інституційні заходи, а саме:

- 1) відкритість та повсякчасне звітування про покарання за корупційні делікти, вчинені державними службовцями;
- 2) розроблення сучасних систем моніторингу потенційних джерел виникнення корупційних деліктів в органах державної влади та низки заходів у частині контролю за поведінкою осіб, котрі мають взаємини з ними;
- 3) цілковита формалізація правового становища державних посадовців шляхом закріплення їхньої правосуб'єктності за недотримання правил професійної етики;
- 4) спеціалізована форма покарання державних службовців полягає у забороні подальшої діяльності в державних органах, втраті всіх соціальних гарантій, штрафів, відстороненні від реалізації професійних функцій, втраті пенсійного утримання;
- 5) результати притягнення до відповідальності за корупційні делікти стають відомими громадськості;
- 6) утворено спеціалізовану службу з протидії корупції, яка є складником усієї системи безпеки держави [11].

Позитивним є досвід запобігання корупційним деліктам у Бельгії. Так, з метою запобігання корупційним правопорушенням до державних службовців застосовують не лише заходи притягнення їх до юридичної відповідальності, відповідно до ст.ст. 246, 247, 504bis, 504ter Кримінального кодексу [12] та ст.ст. 223, 225, 246, 247 Податкового кодексу Бельгії [13], але й заходи превенції цього негативного феномену.

Так, з метою запобігання корупції у Словацькій Республіці напрацьовано дієвий механізм власне превентивних заходів, котрий полягає у:

- 1) встановленні спеціальної лінії, на котру кожен громадянин має можливість надати інформацію в Антикорупційний комітет щодо протиправних дій працівників державних органів;
- 2) у локальній мережі INTERNET утворено вебсторінку, на яку громадяни можуть надавати власні пропозиції щодо покращення механізму запобігання корупційним деліктам в органах державної влади [14].

Ізраїль є провідною державою в частині ефективності превенції корупційного складника у суспільному та політичному житті. Запобігання



корупційним деліктам забезпечується дублюванням моніторингу за потенційними корупційними правопорушеннями низкою урядових та громадських організацій, спеціалізованими відділами поліції, відомством Державного контролера, котрі є незалежними від державних відомств та міністерств. Отримана шляхом маршрутизації інформація в обов'язковому порядку сповіщається громадськості [15].

Слушним є досвід Польщі щодо втілення антикорупційної політики. Так, запроваджена в Польщі Антикорупційна стратегія [16; 17; 18] передбачає реалізацію таких завдань, а саме:

- 1) постійне вдосконалення антикорупційного законодавства;
- 2) реалізацію сучасного алгоритму запобігання корупції у всіх сферах;
- 3) ефективне виявлення корупційних деліктів;
- 4) підвищення рівня правосвідомості громадян;
- 5) зміцнення та розширення співробітництва серед органів правоохорони.

Нині у Польщі функціонує децентралізована модель створення антикорупційних інститутів, котра передбачає розподіл владних повноважень серед органів правоохорони та державних органів в частині запобігання корупційним деліктам. За такої моделі «... низка повноважень у цій царині поділяється між вищими органами державної влади (президент, парламент, уряд) та одним (декількома) державними органами, що виконують правоохоронні функції. Зокрема, при Президентові Польщі функціонує Департамент державного управління, який спільно з МВС забезпечує запобігання та протидію корупції» [19, с. 34]. З метою превенції випадків зловживання владою, діяльністю супроти економічних інтересів держави в Польщі активно функціонує Центральне антикорупційне бюро. Водночас у Польщі активно функціонують структурні підрозділи фінансової розвідки, які, отримуючи інформацію від органів правоохорони, мають можливість здійснювати низку ефективних заходів у частині протидії корупційним деліктам серед представників влади. У Польщі ефективно функціонує Моніторинговий комітет, до складу якого входять представники недержавних організацій, котрі здійснюють громадський контроль за здійсненням антикорупційної політики. Спектр функцій Моніторингового комітету є вкрай широким — від викриття та документування фактів корупційних деліктів між представниками влади, розроблення пропозицій до антикорупційного законодавства і до проведення низки інформаційних та просвітницьких заходів, котрі спрямовані на запобігання корупції [20].

Ефективним та змістовним є досвід боротьби з корупційними деліктами у Німеччині. Слід зазначити, що антикорупційна політика Німеччини є превентивною і зорієнтована на реалізацію законодавчих, кадрових, адміністративно-організаційних та інших заходів, спрямованих на мінімізацію зловживанням держслужбовцями своїм посадовим статусом. Чільним обов'язком держслужбовця Німеччини є неупереджене та справедливе здійснення своїх службових повноважень лише на користь всього суспільства. Чинним законодавством Німеччини передбачено персональну



відповідальність за правомірність їхніх дій у процесі здійснення професійних обов'язків, надання інформації щодо відомих їм фактів вчинення протиправних діянь, зокрема корупційних деліктів.

Основними векторами антикорупційної діяльності у Німеччині є:

- 1) вкрай суворі обмеження щодо отримання подарунків та подальшого працевлаштування після звільнення з державної служби;
- 2) утворення реєстру корумпованих приватних підприємств чи організацій з метою превенції контактів із органами державної влади;
- 3) створення реєстру посад, котрі найбільш спонукають до корупційних деліктів;
- 4) постійна ротація персоналу державних службовців на цих посадах [21].

США розробили та запровадили у практичну площину систему дієвих антикорупційних заходів адміністративного впливу не лише в країні, але й за її межами. Історичну роль у запобіганні корупції відіграв Федеральний Закон «Про боротьбу з корумпованими та такими, що перебувають під «рекети́рським впливом організаціями», або Закон РІКО. Після прийняття Закону «Про корупцію за кордоном» [22] Сполучені Штати Америки стали лідером у частині налагодження співпраці щодо запобігання корупції на міжнародному рівні.

Так, нині Міністерство юстиції США є координатором та розробником стратегії антикорупційної політики в країні. До основних заходів, покликаних запобігати корупції, слід віднести такі:

- 1) здійснення постійного контролю за неухильним поданням декларацій державними службовцями;
- 2) притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення не лише фізичних але і юридичних осіб;
- 3) щорічна перевірка посадовців на поліграфі;
- 4) цілковита відсутність імунітету в частині притягнення до юридичної відповідальності держслужбовців, незалежно від їх посади;
- 5) функціонування інституту інформування про факти корупційних зловживань в органах державної влади;
- 6) чітке розподілення функцій поміж органами, котрі провадять антикорупційну діяльність;
- 7) залучення неурядових організацій до антикорупційної діяльності;
- 8) надання політичними партіями звіту про фінансування їх передвиборчої компанії.

Грунтовний аналіз зарубіжних моделей і стратегій запобігання корупції дає можливість висувати, що концентрувати увагу лише на репресивному підході під час реалізації антикорупційної діяльності, шляхом посилення заходів кримінально-правового чи адміністративно-правового впливу, є вкрай невиправданим та одностороннім підходом, а реалізація превентивних адміністративно-правових та організаційних заходів є більш оптимальною та дієвою.

Міжнародний досвід запобігання корупції надає підстави узагальнити найбільш характерні вектори та механізми, імплементацію котрих слушно було б запровадити в Україні, а саме:



1) створити в Україні єдиний централізований орган із запобігання корупції, серед основних завдань котрого було би розслідування фактів корупційних деліктів, ускладнених іноземним елементом (досвід США, Польщі);

2) здійснювати постійне провадження системного аналізу корупційних ризиків та антикорупційної експертизи актів державного управління та їхніх проєктів (досвід Бельгії);

1) реформувати органи державної влади шляхом оптимізації (скорочення) інститутів публічної влади (досвід Сінгапуру);

2) розробити та запроваджувати спеціалізовані відомчі нормативно-правові акти, котрі врегульовують алгоритм проходження державної служби, механізм та засади службової ротації працівників органів публічної влади (досвід Німеччини, Нідерландів);

3) оптимізувати низку заходів, які унеможливають проникнення на публічну службу осіб, котрі є схильними до корупційних чи неправомірних дій (досвід США, Німеччини, Нідерландів);

4) реформувати наявну систему правового, соціально-економічного забезпечення осіб, котрі реалізують публічні функції (досвід Сінгапуру);

5) забезпечити ефективну діяльність системи моніторингу соціальної думки щодо діяльності публічних інститутів та спроможності повідомляти про відомі факти порушення вимог чинного законодавства у сфері державної служби (досвід усіх аналізованих держав).

Висновки

Аналіз міжнародного досвіду дає нам можливість узагальнити найхарактерніші механізми запобігання корупції, імплементація котрих може бути застосовна в Україні, а саме:

1) запровадження в чинне національне законодавство прогресивного міжнародного досвіду, а також пропозицій міжнародних організацій з питань антикорупційної політики; здійснення низки антикорупційних просвітницьких заходів, спрямованих на зміцнення ступеня громадянської свідомості й популяризації несприйняття соціумом негативного феномену корупції шляхом активного втілення розмаїтих антикорупційних програм та стратегій;

2) активізація ролі громадських організацій як автономних суб'єктів антикорупційної діяльності;

3) надання більшого значення превентивним та заохочувальним заходам, аніж репресивним;

4) для більш оперативного реагування на звернення громадян про факти корупційних правопорушень слід розширити кількість INTERNET-платформ та удосконалити діяльність інтерактивних сайтів.

Зрозуміло, що подальша антикорупційна діяльність в Україні вимагає суттєвого корегування. Окрім реального вияву політичної волі щодо запобігання корупції, має місце потреба в реалізації антикорупційної діяльності лише на правових засадах з приведенням у цілковиту відповідність нормам Конституції України положень чинного антикорупційного законодавства; реалізації ефективного алгоритму антикорупційної експертизи та



контролю у сфері нормотворчості, установлення найбільш корупціогенних сфер, здійснення належної координації антикорупційної діяльності в державі.

Апріорі, корупція повсякчас адаптується до наявних змін у макро- та мікросередовищі, тому стратегію антикорупційної діяльності слід реалізувати із врахуванням наявних національних звичаїв, ментальності та культурного розвитку громадян, цивілізаційної еволюції українського соціуму. Міжнародний досвід запобігання корупції свідчить про те, що загалом немає універсальних алгоритмів запобігання корупції, зокрема і в органах державної влади. Застосування та імплементація в Україні низки антикорупційних заходів, котрі позитивно позиціонували високий рівень ефективності, немислимо реалізувати шляхом простого калькування певних компонентів державного або муніципального управління.

Слід обирати власний шлях, котрий уряд змушений заснувати самостійно на засадах вітчизняного законодавства, традицій, менталітету тощо. Необхідно обрати власний шлях запобігання корупції із врахуванням міжнародного досвіду. Подальше дослідження міжнародного досвіду запобігання корупції може здійснюватися в напрямку встановлення причин не-ефективності реалізації антикорупційної політики в Україні; пріоритетності засобів превенції корупційним деліктам та відмови від подальшого посилення репресивного складника запобігання корупції; розширення кола країн, досвід котрих може бути корисним для України.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 р. № 1700–VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://bit.ly/3vaN6oj>.
2. Abdallah S., Sayed R., Rahwan I., LeVeck B. L., Cebrian M., Rutherford A., Fowler J. H. Corruption drives the emergence of civil society. *Journal of the Royal Society Interface.* 2014. Vol. 11 (93), 20131044. <http://doi.org/10.1098/rsif.2013.1044>.
3. Wachs J., Yasseri T., Lengyel B., Kertész J. Social capital predicts corruption risk in towns. *Royal Society Open Science.* 2019. Vol. 6, 182103. <http://doi.org/10.1098/rsos.182103>.
4. Dragan O. V., Yermakova G. S., Chvaliuk A. M., Kurchin O. G., Karagodin O. V. Psychological Aspects of Corruption in Public Administration: Case-Study of Ukraine. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies.* 2020. Vol. 9, No 6. P. 264–277. <https://doi.org/10.36941/ajis-2020-0130>.
5. Bader M., Huss O., Meleshevych A., Nesterenko O. Civil Society Against Corruption in Ukraine: Pathways to Impact. *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal.* 2019. No. 5. <https://doi.org/10.18523/kmlpj189975.2019-5.1-35>.
6. Корянчу Е., Штірбець Х. Євробарометр про корупцію (11.06.2020; 11:56:00). *Radio Romania International.* URL: <https://bit.ly/3KsVshx>.
7. Індекс сприйняття корупції–2021. *Трансперенсі Інтернешнл Україна / TI Ukraine.* URL: <https://bit.ly/3PVI2f4>.
8. Corruption Perceptions Index. *Transparency International.* URL: <https://bit.ly/3pQriLF>.



9. Open Budget Survey 2021: Ukraine. *International Budget Partnership*. URL: <https://bit.ly/3dRDDfK>.
10. Лі Куан Ю. Из третьего світу в перший. 1965–2000 рр. Історія Сінгапуру. Київ : КМ-БУКС, 2016. 760 с.
11. Трепак В. М. Міжнародний досвід запровадження системи заходів антикорупційної спрямованості. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2 (10). С. 233–246.
12. Penal Code (Belgium) (14.01.2014). *Issuu*. URL: <https://bit.ly/3wADjss>.
13. Code des impôts sur les revenus. *Service public fédéral belge*. URL: <https://bit.ly/3wADofK>.
14. Ярмиш О. Спеціалізовані антикорупційні інституції: світовий досвід та національна модель. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 144–155.
15. Ростовська К. Міжнародний досвід формування та реалізації антикорупційної політики в інших державах. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 4 (12). С. 118–122.
16. Program zwalczania korupcji w Polsce. *Antykorupcja*. URL: <https://bit.ly/3pOcnl5>.
17. Program zwalczania korupcji. Strategia antykorupcyjna. II etap wdrażania 2005–009. Warszawa, 2005. 26 s. *Antykorupcja*. URL: <https://bit.ly/3e2Wg0e>.
18. III etap wdrażania rządowego planu przeciwdziałania korupcji. *Antykorupcja*. URL: <https://bit.ly/3PVI9Y2>.
19. Мельник О. Г. Міжнародний досвід запобігання та протидії корупції як вектор формування національної антикорупційної політики в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 32–35.
20. Melezini M., Sakowicz A. Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za przestępstwa korupcyjne (aspekty materialnoprawne). *Białostockie Studia Prawnicze*. 2009. Z. 6. S. 22–44. <https://doi.org/10.15290/bsp.2009.06.02>.
21. Дем'янчук В. А. Досвід реалізації антикорупційної політики в Польщі та Німеччині: уроки та застереження для України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2017. № 4 (80). С. 151–158.
22. A Resource Guide to the U.S. Foreign Corrupt Practices Act. 2nd ed. *U.S. Department of Justice*. URL: <https://bit.ly/3dVEa09>.

Надійшла до редакції 28.06.2022

Рекомендовано до друку 24.08.2022

Zoriana KISIL

(Lviv State University of Internal Affairs)

Roman-Volodymyr KISIL

(Ukrainian National Bar Association)

Key Aspects of Transnational Practice of Corruption Prevention and Prospects of Their Implementation in Ukraine

The relevance of scientific intelligence is that the existing problem of preventing corruption is not only a national problem, but also a global problem. The purpose of the article is to study the international experience in preventing corruption offenses in order to implement it in domestic law. The methodological basis of our scientific article is a system of methods and techniques of scientific knowledge, namely: systems analysis, comparative-implementation method, statistical method, retrospective method. The



article provides a systematic review of international concepts for the prevention of corruption offenses. It is noted that in the current globalization processes that take place in modern society, the need to implement positive foreign experience in the system of current legislation of Ukraine is extremely important. A thorough analysis of a number of measures of the highly developed states aimed at preventing corruption offenses was also carried out. Positive experience of the states with the lowest level of corruption is positioned, indicating the ways to achieve such a result. The article analyses the anti-corruption strategies of such countries as Singapore, the Netherlands, Belgium, Israel, the United States of America, the Slovak Republic, Germany and Poland. Attention is drawn to the fact that in countries with low levels of corruption, repressive measures prevailing in anti-corruption models are combined with the comprehensive elimination of the determinants of corruption offenses. The article notes that the latest strategy to prevent corruption always requires the development of active cooperation between government agencies, law enforcement agencies and civil society in preventing and combating corruption offenses. At the same time, an important determinant of preventing corruption offenses is the growth of social consciousness. Emphasis is placed on the fact that corruption offenses are an extremely dangerous phenomenon, which, unfortunately, is common to all countries of the modern world. It is noted that a number of foreign countries have managed to create a modern and effective algorithm for preventing and combating corruption offenses. Taking into the consideration the European vector of our state, there is an urgent need to create and implement a new anti-corruption policy, taking into account the positive aspects of existing international experience.

Keywords: concept, international experience, implementation, current national legislation, corruption offenses.